

Archiv obce Hříchovice

1850–1945 (1959)

Inventář

EL NAD č.: 171

AP č.: 440

Mgr. Jana Hrušková

Horšovský Týn 2016

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archivního fondu	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	4
III. Archivní charakteristika archivního fondu	4
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	5
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a zpracování archivní pomůcky	5
Seznam použité literatury a pramenů	6

Přílohy:

Příloha č. 1: Seznam použitých zkratk	7
---------------------------------------	---

Inventární seznam	8
--------------------------	----------

I. Vývoj původce archiválií

Obec Hříchovice (lidově též Říchovice nebo Řichojece) se nachází 7 km severně od Kdyně, přibližně v polovině cesty mezi Domažlicemi a Kolovčí. Rozkládá se v údolí Hradištského potoka při severním úpatí zalesněné Ulíkovské hory.

Písemné prameny ves prvně zmiňují roku 1379, kdy náležela k blízkému hradu Netřeb. Od konce 16. století Hříchovice patřily k majetku královského města Domažlice,¹ pod jehož správou zůstaly až do poloviny 19. století. Farní správou a školou příslušely k sousedním Staněticím.

Po zániku patrimoniální správy v polovině 19. století se nejnižším článkem územní samosprávy habsburské říše staly obce, jejichž rozsah působnosti stanovilo tzv. Stadionovo prozatímní obecní zřízení (č. 170/1849 ř. z.). Každé sídliště se muselo stát obcí, nebo součástí obce jako tzv. osada. Hříchovice (tehdy používán název Řichowic nebo Řichovice) se konstituovaly jako samostatná obec v soudním okrese Kdyně a politickém okrese Domažlice.

Roku 1864 vešlo pro Čechy v platnost nové obecní zřízení a volební řád (č. 7/1864 z. z.), a to na základě říšského obecního zákona z roku 1862 (č. 18/1862 ř. z.). Za širší orgán obecní samosprávy stanovilo volený obecní výbor, z jehož středu se posléze volilo obecní představenstvo tvořené starostou a dvěma radními. Působnost obcí se dělila na samostatnou a přenesenou působnost. Samostatná působnost zahrnovala svobodné volby zástupců, správu obecního jmění, záležitosti místní policie nebo udílení domovského práva. Do přenesené působnosti patřila veřejná správa, vojenské, živnostenské, zdravotní, berní nebo soudní záležitosti.

Po vzniku samostatné Československé republiky následovala další úprava obecní samosprávy zákony č. 75/1919 Sb., o řádu volení v obcích (později novelizován zákonem č. 122/1933 Sb., o změnách řádu volení v obcích), a č. 76/1919 Sb., novela obecního zřízení. Z voleb probíhajících na základě vázaných kandidátních listin a podle zásad poměrného zastoupení mělo vzejít obecní zastupitelstvo, které ze svého středu zvolilo obecní radu, tvořenou starostou a radními, a komise, z nichž finanční a letopisecká měly být povinné. Hříchovické zastupitelstvo čítalo 12 členů a některé z jeho schůzí se podle protokolů ze schůzí odehrávaly za přítomnosti většího počtu obyvatel obce. Z komisí jsou výslovně zmiňovány pouze finanční a stavební.

Roku 1906 obec vybudovala na návsi kapli a roku 1914 obecní domek. Tento domek č. p. 25 sloužil jako kovárna a chudobinec. K zaměstnancům obce patřil obecní kovář, jemuž byla pronajímána obecní kovárna, a obecní sluha, který v roce 1921 vykonával i službu hajného a ponocného. Po získání lesů v rámci pozemkové reformy ve 30. letech 20. století měla obec povinnost převzít společně s několika dalšími obcemi kvalifikovaného lesního hajného. V roce 1929 vybudovali v obci kanalizaci. Z organizací v obci působil sbor dobrovolných hasičů založený roku 1903.

Podle údajů zachycených při sčítání obyvatel se počet lidí žijících v obci ve sledovaném období neustále snižoval. V roce 1921 zde žilo 241 obyvatel, z nichž se 234 hlásilo k československé národnosti, šest k německé a jeden byl uváděn jako cizozemec. Při sčítání obyvatel roku 1930 se již všech 212 obyvatel hlásilo k československé národnosti.

Po skončení druhé světové války převzal správu obce dne 8. května 1945 nově zvolený předseda místního národního výboru.

¹ MUŽÍK, Petr. Městská kancelář, správa a hospodářské poměry v Domažlicích v 16. a na počátku 17. století. Sborník archivních prací, 1977, roč. XXVII, s. 74.

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Archivní fond Archiv obce Hříchovice tvoří archiválie vzešlé z činnosti Obecního úřadu Hříchovice. Podle EL NAD je okresní archiv převzal 15. dubna 1956 a 26. srpna 1959 (číslo přírůstku 8/59). V knize přírůstků je však pod číslem 8/59 uvedeno převzetí 1 balíků archiválií z let 1808–1850 od Magistrátů Kdyně a Domažlice. Podle upravovaného EL NAD z roku 1958 a zevrubného soupisu archiválií z téhož období se mělo jednat o desky označené jako sčítání lidu 1830–1849, které se však ve fondu již nenacházejí.² Kniha přírůstků ještě zaznamenává 4. listopadu 1960 pod číslem přírůstku 34/60 převzetí 1 balíku blíže neurčených dokumentů z MNV Hříchovice, jehož původci měly být obecní úřad i MNV.

Z dochovaných archiválií není patrné, jakým způsobem byly u původce ukládány. Z podacích protokolů vyplývá, že všechny dokumenty, které obec obdržela, dostaly své číslo jednací. Každý kalendářní rok měl vždy svou číselnou řadu. Dále se do protokolu zaznamenávalo datum a od koho dokument došel, obsah podání, lhůta, datum a způsob vyřízení.

Vzhledem k množství zachovaných archiválií je zřejmé, že došlo ke ztrátám či zničení dokumentů z činnosti obecního úřadu již před převzetím do archivu.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Archivní fond obsahuje archiválie pocházející z let 1850–1945 (1959) a z hlediska jeho dochování jej můžeme označit jako mezerovitý.

V roce 1995 archivní fond zevrubně pořádala Ludmila Růženecká, což dokládá jednoduchý inventurní soupis.

Nové pořádání a inventarizace proběhly na základě metodického návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce z 31. ledna 2000 (č. j. AS/1-284/2000), metodického pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek z 12. března 2010 (č. j. SOAP/006-0767/2010) a jeho dodatku platného od 15. července 2014 (č. j. SOAP/006-1300/2014).

Jako prius fondu byl doposud uváděn rok 1847 zapsaný na domobraneckých seznamech (inv. č. 25), který však označoval datum narození branců, nikoliv datum vzniku archiválie. Posteriora se vyskytují u archiválií inv. č. 2, 3, 5, 7, 9, 34, 35 a 36. Jedná se o úřední knihy, v jejichž vedení pokračoval Místní národní výbor Hříchovice, ale z důvodu převažujících zápisů obecního úřadu, byly ponechány v tomto archivním fondu. U pamětní knihy (inv. č. 7), která obsahuje soupis domů v obci a u každého z nich je uveden přehled obyvatel a stavebních úprav v konkrétním čísle popisném, se detailnějším rozbořem změnila datace na 1927–1959, což změnilo i celkové časové rozmezí archivního fondu.

Kniha inv. č. 35 sloužila jako pokladní deník obce a její část byla vyhrazena pro pokladní deník chudinského fondu.

Jazykem písemností je čeština, ojediněle se objevuje i němčina.

Na archiváliích se vyskytuje běžné poškození prachem. Úřední knihy inv. č. 3, 4, 5, 9, 35 a 36 mají poškozenou vazbu. U inv. č. 9 jsou desky poškozeny trusem a u inv. č. 34 chybí hřbet. Typáře inv. č. 42 a 43 mají na držadlech drobné praskliny. Pečetní pole u inv. č. 42 je značně opotřebované, proto je název obce špatně čitelný a pravděpodobně mohl nápis obsahovat i diakritiku, což dnes již není patrné (jeho otisk se na archiváliích nezachoval).

² Pravděpodobně zařazeno do AM Domažlice, Soupis obyvatel s klasifikací osob mužského pohlaví Hříchovice, i. č. 1558, kar 759.

Celkový rozsah archivního fondu po uspořádání je 0,61 bm. Změna metráže z původních 0,77 bm nastala v důsledku přemanimulování spisů a použití kartonu velikosti A3 na spisy větších rozměrů.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Archivní fond Archiv obce Hříchovice obsahuje archiválie, jichž lze využít k poznání politických, hospodářských, sociálních a správních dějin obce.

O chodu obecní samosprávy a dění v obci informují především knihy inv. č. 1 a 2, obsahující zápisy z jednání obecního zastupitelstva, nebo podací protokoly inv. č. 8 a 9.

Údaje z oblasti demografie a genealogie poskytují archiválie inv. č. 3–7, 10–11, 18 a 25. Archivní fond obsahuje badateli často vyhledávané stavební plány (inv. č. 20).

Poněkud neobvykle se kronikář ujal vedení pamětní knihy (inv. č. 7). Ta na začátku obsahuje opisy berních soupisů (berní rula, tereziánský katastr atd.) týkající se Hříchovic a poté je členěna na zápisy týkající se jednotlivých čísel popisných. U nich zachycuje stavební vývoj a jednotlivé majitele objektů včetně některých význačnějších činů, které pro obec udělali (např. zmíněno vybudování kanalizace, regulace a meliorace pozemků či založení sboru dobrovolných hasičů nebo postavení kaple a obecního domku).

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a zpracování archivní pomůcky

Archivní fond Archiv obce Hříchovice ve Státním okresním archivu Domažlice se sídlem v Horšovském Týně uspořádala a koncept archivní pomůcky zpracovala Miroslava Hladíková v únoru 2015. Archivní pomůcku k vydání přepracovala Jana Hrušková v únoru 2016.

V Horšovském Týně dne 11. 2. 2016

Mgr. Jana Hrušková

Seznam použitých pramenů a literatury

SOkA Domažlice, Okresní úřad Domažlice, sčítání 1921, sčítací operáty, obec Hříchovice, č. k. 151.

Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005, I. díl. Praha : Český statistický úřad, 2006.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, JANÁK, Jan, DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích : od počátků státu po současnost*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2005.

MARTÍNEK, Zdeněk. Archiv obce : příspěvek k vymezení a charakteristice archivního fondu. *Archivní časopis*, 1999, roč. 49.

MUŽÍK, Petr. Městská kancelář, správa a hospodářské poměry v Domažlicích v 16. a na počátku 17. století. *Sborník archivních prací*, 1977, roč. XXVII, s. 53–109.

PROFOUS, Antonín. *Místní jména v Čechách : jejich vznik, původní význam a změny. I. díl – A–H*. Praha : Československá akademie věd, 1954.

PROCHÁZKA, Zdeněk. *Český les – Domažlicko a Kdyňsko : historicko-turistický průvodce č. 5*. Domažlice : Nakladatelství Českého lesa, 1996.

SOMMER, Johann Gottfried. *Das Königreich Böhmen : statistisch-topographisch dargestellt. VII. Band, Klattauer Kreis*. Prag : J. G. Calve'sche Buchhandlung, 1839.

Statistický lexikon obcí v Republice československé : I. Čechy. Praha : Státní úřad statistický, 1924.

Statistický lexikon obcí v Zemi české. Praha : Orbis, 1934.

Verzeichniss der Orts-Gemeinden im Königreiche Böhmen. Prag, 1861.

Seznam použitých zkratk

AO	archiv obce
AP	archivní pomůcka
bm	běžný metr
č. j.	číslo jednací
EL	evidenční list
inv. č.	inventární číslo
kar	karton
MNV	místní národní výbor
NAD	Národní archivní dědictví
OA	okresní archiv
pec	pečetidlo
ppr	podací protokol
raz	razítko
ř. z.	říšský zákoník
SOAP	Státní oblastní archiv v Plzni
ukn	úřední kniha
z. z.	zemský zákoník

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
---------	-------	---------------	----------------

I. KNIHY

1. Knihy všeobecné správy obce

1	Protokoly ze schůzí obecní rady, obecního zastupitelstva, finanční komise, hospodářské rady a honebního výboru 12. 8. 1919 – 17. 4. 1939	1919–1939	ukn 1
2	Protokoly ze schůzí obecní rady, obecního zastupitelstva a finanční komise 26. 5. 1939 – 22. 2. 1945 Protokoly ze schůzí pléna a rady MNV, finanční komise, místní rady osvětové, honebního společenstva 8. 5. 1945 – 26. 7. 1954	1939–1945 (1954)	ukn 2
3	Matrika příslušníků obce	1908–1945 (1946)	ukn 3
4	Matrika přespolních	1908–1945	ukn 4
5	Evidence vydaných domovských listů z let 1872–1949, pracovních knížek z let 1883–1920, vysvědčení zachovalosti z let 1946–1949, osvědčení o národní a státní spolehlivosti z let 1946–1950	1906–1945 (1950)	ukn 5

2. Knihy evidence ve věcech spolupůsobení ve státních záležitostech

6	Ohlašovací kniha o pobytu mužstva v záloze a na trvalé dovolené	1921–1939	ukn 6
---	---	-----------	-------

3. Ostatní knihy

7	Pamětní kniha obce	1927–1945 (1959)	ukn 7
---	--------------------	------------------	-------

II. SPISOVÝ MATERIÁL

A. Podací protokoly

8	Podací protokol 2. 1. 1924 – 26. 6. 1936	1924–1936	ppr 1
9	Podací protokol 29. 6. 1936 – 20. 8. 1952	1936–1945 (1952)	ppr 2

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
---------	-------	---------------	----------------

B. Spisy

1. Obec a její správa

10	Domovské právo (domovské listy a příslušná korespondence)	1902–1943	kar 1
11	Matriční záležitosti	1919–1943	kar 1
12	Volební záležitosti (voličské seznamy, kandidátní listiny, hlasovací seznamy)	1907–1936	kar 1
13	Organizace činnosti obecní samosprávy (pozvánky na schůze obecního zastupitelstva, výpisy z protokolů, prezenční listina, vyhlášky, oběžníky, nařízení)	1904–1941	kar 1

2. Správa obecního majetku

14	Inventář obecního jmění	1884	kar 1
15	Obecní budovy a pozemky (prodej, pronájem)	1905–1930	kar 1
16	Hospodaření obce (jednání o obecních účtech)	1920–1933	kar 1

3. Péče o bezpečnost a veřejný pořádek

17	Údržba obecních cest	1918	kar 2
18	Zdravotní záležitosti (očkovací seznamy)	1921–1945	kar 3
19	Veterinární záležitosti (nákazové příspěvky, porážkové protokoly, poučení, vyhlášky)	1904–1945	kar 2
20	Stavební záležitosti (protokoly stavební komise, povolení, stavební plány)	1906–1945	kar 2
21	Elektrifikace a dodávky elektřiny	1927–1931	kar 2
22	Trestní záležitosti (trestní řízení)	1929–1936	kar 2

4. Péče o veřejné ústavy a zařízení

23	Chudinství a sociální péče (podpory a opatrovnictví)	1907–1935	kar 2
----	--	-----------	-------

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
---------	-------	---------------	----------------

24	Školství (korespondence, seznamy dětí, návrhy školních účtů, školní platy, stavba školní budovy Stanětice)	1904–1937	kar 2
----	--	-----------	-------

5. Spolupůsobení ve státních záležitostech

25	Vojenské záležitosti (válečné půjčky, seznam odevzdaných zbraní, vojenská příprava, výpis ze seznamu domobraneckého 1911–1913, seznam odvodem povinných ročníků 1869–1927, seznam osob cizí domovské příslušnosti odvodem povinných ročníků 1912–1915, seznam příslušných v roce 1879–1901, seznam domobranecký pro ročníky 1847–1897, seznam vojenskou taxou povinných 1882–1898)	1882–1939	kar 3
26	Daňové záležitosti (daň z nájemného, daň pozemková, výkazy státních daní)	1857–1941	kar 2
27	Katastrální záležitosti (mj. výtah z berní ruly 1654, výtah z tereziánského katastru 1713, výtah z josefského katastru 1788)	1924–1936	kar 2
28	Soudní záležitosti (kvitance Marie Sklenářová)	1857	kar 2
29	Peněžní ústavy (státní půjčky, pojištění proti škodám z ohně)	1909–1934	kar 2
30	Živnostenské záležitosti	1909–1937	kar 2
31	Zemědělství (nákup obilí, osev zemědělských ploch, sklizňové listy, soupisy dobytka, plemenný kanec)	1915–1937	kar 2
32	Lesnictví (pronájem honitby, lesní těžba, les „Michoveč“ – vč. opisu protokolu z roku 1819, koupě lesa „Opustka“ vč. tržové smlouvy mezi Marií Kristinou Schönbornovou a obcí)	1850–1936	kar 2

III. ÚČETNÍ MATERIÁL

1. Účetní knihy

33	Hlavní kniha	1923–1938	ukn 8
----	--------------	-----------	-------

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
34	Hlavní kniha	1939–1945 (1948)	ukn 9
35	Pokladní deník 1923–1948 Pokladní deník chudinského fondu 1923–1936	1923–1945 (1948)	ukn 10
36	Likvidační strazza	1923–1945 (1948)	ukn 11

2. Účetní spisy

37	Účetní závěrky obce	1930–1944	kar 3
38	Rozpočet ústavu chudých	1928–1938	kar 3
39	Rozpočet obce	1928–1944	kar 3
40	Rozpočet hasičského sboru	1944	kar 3
41	Výkazy hospodaření obce	1933–1937	kar 3

IV. TYPÁŘE

42	Pečetidlo obce Hříchovice kovový kotouč o průměru 28 mm, dřevěné držadlo ve tvaru protáhlé kuželky, celková výška 115 mm, uprostřed pečetního pole kurzivou nápis: Obce lemovaný oválem, z něhož vycházejí paprsky, kolem nápis ve stylu opisu AUREDNI PECET (negativní obraz) H(?)ŘICHOWIC (pozitivní obraz)	[1850]-[1880]	pec 1
43	Razítko obce Hříchovice kovový kotouč o průměru 35 mm, dřevěné držadlo ve tvaru protáhlé kuželky, celková výška 110 mm, v pečetním poli dvouocasý lev ve skoku s korunou, kolem linka, po obvodu majuskulou nápis na způsob opisu: OBECNÍ ÚŘAD ŘICHOVICE, oddělené lupínky, vně ohraničeno dvojitou linkou	[1880]-[1900]	raz 1

Název archivní pomůcky:	Archiv obce Hříchovice
Značka archivního fondu:	AO Hříchovice
Časové rozmezí:	1850–1945 (1959)
Počet evidenčních jednotek:	18 (11 úředních knih, 2 podací protokoly, 3 kartony, 1 pečetidlo, 1 razítko)
Počet inventárních jednotek:	43
Rozsah v bm:	0,61
Stav ke dni:	11. 2. 2016
Zpracovatel archivního fondu:	Mgr. Miroslava Hladíková
Zpracovatelé archivní pomůcky:	Mgr. Miroslava Hladíková, Mgr. Jana Hrušková
Počet stran:	13
Počet exemplářů:	4
Schválil:	Mgr. Radka Kinkorová dne 11. 2. 2016 č. j. SOAP/010-0158/2016